

Praca ze środkami AV na lekcjach wychowania do życia w rodzinie

Lp	Metoda	Opis
1.	Rozmowa na temat przezroczy.	<p>Może ona odbyć się w nastroju medytacyjnym. Przezrocza zostaną przedstawione w grupie. Po obejrzeniu niektórzy uczestnicy wypowiedzą się na temat tego co widzieli: przekażą spostrzeżenia i asocjacje, które wydadzą się warte zasygnalizowania. Nie powinny one się ze sobą pokrywać, nie powinny one być dyskutowane, ani przez pozostałych członków grupy korygowane. Nie jest również koniecznym, ażeby każdy coś powiedział.</p> <p>Ćwiczenia te można już stosować w wieku przedszkolnym, zarówno ćwiczenie doskonalące swobodne wypowiadanie się, jak i naukę obserwacji w kształceniu wizualnym. Nadają się też do pracy z młodzieżą i dorosłymi w celu kształcenia umiejętności zwracania i medytacji.</p>
2.	Dyskusja na plenum.	<p>Po projekcji środka może odbyć się dyskusja w grupie. Liczba uczestników decyduje o tym, czy każdy będzie mógł zaprezentować się. Wadą grup zawierających ponad 20 członków jest to, że poszczególni uczestnicy nie będą mieli możliwości rozwiania wszystkich swoich wątpliwości. Często zdarza się, że niektórzy mówcy zabierają zbyt często głos i decydują o przebiegu dyskusji, podczas gdy większa część grupy milczy.</p> <p>Dyskusja plenarna przebiega ogólnie w dwóch etapach:</p> <p>a) Swobodne wypowiedzi: Zanim rozpocznie się właściwe omawianie środka i jego treści, uczestnicy powinni otrzymać możliwość do spontanicznych wypowiedzi na temat obejrzanego i usłyszanego materiału. Te swobodne wypowiedzi pełnią raczej funkcję psycho – terapeutyczną. Pomaga ona uczestnikom uwolnić się od bezpośredniego natłoku przeżyć. Poprzez rozmowy na temat przeżyć, odczuć i treści s-awionej przez medium, zaczynają oni porządkować i oceniać stany rzeczy. Poprzez to nabierają też dystansu do bezpośrednich przeżyć. Poprzez ten dystans zostaną dopiero stworzone warunki do przeanalizowania filmu lub do asymilacji tego, co za pomocą obrazu dźwiękowego zostało odebrane.</p> <p>W etapie tym ważnym jest, ażeby każdy uczestnik otrzymał możliwość swobodnego wypowiadania się na temat widzianego i usłyszanego materiału. Wypowiedzi te nie komentuje się i nie pogłębia w dalszej dyskusji. Dopiero po tym spontanicznym przekazie myśli, rozpoczyna się właściwe omówienie.</p> <p>b) Omówienie: Chodzi o opracowanie tematyki, którą medium poddaje pod dyskusję. Omawianie treści przekazu medialnego można przeprowadzić w trzech etapach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – co widzieliśmy? Chodzi o wyjaśnienie treści, akcji. Co ukazał naprawdę obraz dźwiękowy, co widzieliśmy w filmie? Można to w razie potrzeby skontrolować poprzez ponowną prezentację medium. Ważne jest ustalenie kolejności wydarzeń, jeśli chce się podczas dyskusji uniknąć nieporozumień. – co mogłoby to oznaczać? Chodzi tu o naświetlenie podłoża i wykrycie związków, które określają dany temat. Jakie problemy zostały poddane pod dyskusję? Jacy bohaterowie występują i czym się charakteryzują? Jakie decyzje i z jakich pobudek zostały podjęte, itd? Można również w tym miejscu zadać sobie pytanie, czy podobne sytuacje występują w moim życiu? – jakie skutki z tego wynikają? Podczas dyskusji pojawia się zawsze pytanie, jakie konsekwencje wynikają z przedstawionej i przedyskutowanej sytuacji dla własnego życia, dla działalności kościelnej i rozwoju społeczeństwa? Pojawia się potrzeba oceny zdarzeń. Uczestnicy pytają o wskazówki do rozwiązania danych problemów. <p>Jest tu również okazja do tego, aby obok powszechnych rozwiązań, z politycznego czy światopoglądowego punktu widzenia, uwzględnić też rozwiązania w oparciu o założenia chrześcijaństwa i wiary. Ważne wyniki dyskusji mogą być zapisane na tablicy lub folii i wyświetlone za pomocą projektora.</p>
3.	Rozmowa na szczble – rozmowa plenarna – rozmowa ekspertów.	<p>Metoda ta jest dość skomplikowana; wymaga dużego nakładu pracy i środków finansowych. Z pewnością więc będzie ona stosowana tylko przy ważnych tematach i z-aniach. Szczególnie korzystna okazuje się wtedy, gdy jest liczna publiczność. Po projekcji, która ma często za zadanie wprowadzenie do tematyki lub zilustrowanie przykładów, eksperci dyskutują na temat problemu.</p> <p>Aby nie skazywać uczestników, publiczność na pasywne słuchanie, zaleca się z-ształcenie „dyskusji na szczble” w „dyskusję plenarną”. W ten sposób uczestnicy z sali mogą bezpośrednio kierować do ekspertów swoje pytania lub nawet z nimi dyskutować.</p>

Lp	Metoda	Opis
4.	Metoda asocjacji.	<p>Chodzi tu o przekaz, który pozwoli zebrać informacje na temat subiektywnych z- ć uczestników. Przebiega on w trzech etapach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podczas lub bezpośrednio po projekcji każdy uczestnik zapisuje na kartce papieru to, co mu przyjdzie na myśl, w związku z tym co usłyszał i zobaczył. z- ępnie głośno zostaną przeczytane asocjacje (myśli, skojarzenia, refleksje) poszczególnych osób oraz objaśnione i przedyskutowane na plenum. - Asocjacje następują najczęściej w związku z podobieństwem i kontrastem, z bliskością w przestrzeni i czasie. Okazało się, że korzystne jest omówienie skojarzeń najpierw jednego uczestnika, a potem kolejno z- ępujących. Niektórzy członkowie grupy mają trudności z zanotowaniem ich. z- ast tego mówią oni o swoich wątpliwościach, jakie wywołało u nich medium. I właśnie te wątpliwości mogą być przedmiotem dyskusji. - Do omówienia poszczególnych asocjacji musi być wystarczająco dużo czasu. Dlatego też metoda ta sprawdza się tylko w przypadku małych grup, z- erających około 15 uczestników. Niezbędna jest do tego atmosfera pełna wzajemnego zaufania i akceptacji. Konieczna jest również jakaś osoba mająca doświadczenie w prowadzeniu dyskusji, ażeby interweniować w przypadku zbyt osobistych lub odbiegających od tematyki pytań.
5.	Pisemny niemy dialog	<p>Po prezentacji środka AV członkowie grup zapisują spontanicznie na tablicy bądź folii to, czym chcą się podzielić: uwagi, poglądy, pytania. Następny uczestnik odpowiada na pytania czy uwagi poprzednika lub zapisuje nowe pytania względnie swoje myśli. z- as gdy kolejne osoby to kontynuują, pozostali uczestnicy siedzą w milczeniu i czytają to, co zostało dotychczas zapisane. Materiał zapisany na tablicy lub folii jest punktem wyjścia do dyskusji plenarnej.</p>
6.	Burza mózgow – Brainstorming	<p>Chodzi tutaj o to, ażeby w krótkim czasie uzyskać jak największą ilość opinii. Powstanie w ten sposób „zbiór materiału”, który jest podstawą do dalszej dyskusji. Metoda ta jest w istocie podobna do metody asocjacji, różni się jednak w sposobie postępowania.</p> <p>Po projekcji uczestnicy zostają poproszeni, aby w małych grupach (lub na plenum) wyrazili swoje poglądy (spostrzeżenia, uwagi, pytania, odpowiedzi) na temat medium. Te spontaniczne wypowiedzi powinny zostać zanotowane przez sprawozdawców grup bądź wykładowców na kartce papieru, folii lub tablicy. Po około 5 do 8 minut „burza mózgow” zostaje przerwana. Poszczególne poglądy będą tematycznie uporządkowane. Są one podstawą do dalszej dyskusji.</p> <p>Również przy tej metodzie zostanie ukazany osobisty punkt widzenia poszczególnych uczestników, który szczególnie przydaje się w fazie motywacyjnej.</p>
7.	Metoda 66	<p>Zgromadzeni muszą być podzieleni na małe grupy, składające się z 6 uczestników. Mają one około 6 minut na sformułowanie wypowiedzi i pytań, które nasunęły się w związku z medium. W ten sposób zaangażowani są osobiście wszyscy uczestnicy i powstaje wiele poglądów. Poszczególne problemy mogą być dokładnie omówione w małych grupach. Dwa lub trzy najważniejsze wnioski z pracy grup mogą być s2- awione przez sprawozdawcę na plenum. Również ta metoda może być praktycznie z- osowana przy wszystkich mediach.</p>
8.	Metoda 365	<p>Chodzi tu o metodę szczególnie popularną wśród młodzieży. Grupa (klasa) zostaje podzielona na małe 6-cio osobowe grupki (jeśli to możliwe nie mniej niż 5 i nie więcej niż 8 osób). Każdy uczestnik otrzyma kartkę papieru podzieloną na trzy kolumny. Po prezentacji medium każdy zapisuje jedno pytanie (pogląd) w jednej z trzech kolumn. Po dwóch do trzech minutach kartka zostaje przekazana kolejnej osobie. Rozpoczyna się rotacja. Sąsiad ustosunkowuje się do zapisanych wypowiedzi lub formułuje nowe i przekazuje kartkę dalej. Na zakończenie każdy z uczestników ma znowu swoją kartkę w ręce z dopiskami 5-ciu innych uczestników grupy.</p> <p>Na koniec zapisy mogą zostać odczytane w grupie lub na plenum i ponownie s2- kutowane – np. kolumna najbardziej śmieszna lub „filozoficzna”. Również ta metoda, choć trochę czasochłonna, może być zastosowana przy wszystkich środkach AV. Prawie zawsze dochodzi do dużego zaangażowania i równomiernego udziału wszystkich uczestników. W przeciągu pół godziny grupa 6-cio osobowa jest w stanie sformułować do 108 pytań, wypowiedzi i poglądów.</p>

Lp	Metoda	Opis
9.	Metoda sekwencji	<p>To prezentowanie i omawianie krok po kroku, służy do analizy skomplikowanych środków AV – jak filmów – i do lepszego zrozumienia informacji. Zazwyczaj środek AV jest przedstawiony jako całość. Bezpośrednio po projekcji uczestnicy mają możliwość wypowiedzenia się; dochodzi też do mniejszych dyskusji czy krótkich omówień. Następnie odbywa się ponowna projekcja lecz w odcinkach, po których za każdym razem dochodzi do dyskusji.</p> <p>Metoda ta zakłada, że środek AV nadaje się do prezentacji we fragmentach. W z2-dku wielu środków AV jest to możliwe, a nawet zaleca się taką formę prezentacji.</p>
10	Metoda frekwencji (interwalna).	<p>Jest ona podobna do metody sekwencji. Przede wszystkim nadaje się ona do pracy z filmem krótkometrażowym i obrazami dźwiękowymi. Polega ona na tym, że środek AV zostaje przedstawiony bez wprowadzenia. Następnie odbywa się dyskusja w grupie. Zawsze kiedy pojawiają się różnice w poglądach lub wątpliwości związane z filmem, które nie dadzą się wyjaśnić, zostaje on powtórzony. Projekcja oraz omówienie medium odbywa się więc kilkakrotnie, przy czym za każdym razem następuje dalsze wglębiecie w problematykę. Pytania lub rozbieżne poglądy uczestników są powodem do następnej prezentacji. Przy każdej nowej prezentacji odkryte zostają nowe perspektywy które dają nowy impuls do dyskusji.</p> <p>Wiele filmów jest krótkich, a zwiiera wiele informacji. Podczas pierwszej projekcji widzowie nie są w stanie wszystkiego dostrzec. Dlatego też są konieczne kilkakrotne powtórki.</p>
11.	Metoda prowokacji.	<p>Niektóre produkcje audiowizualne są ukształtowane formalnie i technicznie w z2-b niezwykły; inne zawierają niepełne i jednostronne informacje lub odzwierciedlają pogląd określonej grupy, znów inne naruszają „dobry smak” i wywołują protest. Te z2-powe i subiektywne projekcje – po części zaangażowane, ideologiczne lub polemiczne – wywołują wśród publiczności sprzeciw: emocjonalnie zabarwione media wywołują silne reakcje. Nauczyciel i wykładowca musi być na to przygotowany, jeśli chce pracować z takimi środkami AV. W dyskusji należy wziąć pod uwagę te impulsywne wypowiedzi, sprawdzić ich zasadność, zbadać i wyjaśnić.</p> <p>Rozumie się samo przez się, że nie należy zbyt często sięgać po taki rodzaj środków AV.</p>
12	Zastosowanie ankiet.	<p>Istnieją różne ankiety, które mogą być wykorzystane do metodycznego opracowywania mediów. Zazwyczaj rozdziela się ankiety uczestnikom dopiero po projekcji. z2-żnie od rodzaju ankiety uczestnicy wypełniają ją razem w całości lub jakąś jej część. z2-ępnie odbywa się dyskusja w grupach lub na plenum na temat wyników.</p> <p>Zaletą tej metody jest to, że każdy zostaje osobiście zaangażowany, że dochodzi do indywidualnej konfrontacji z medium, i że jego osobisty punkt widzenia nie zostaje wyparty przez dyskusję, ponieważ znajduje się w ankiecie.</p> <p>Są ankiety, które dotyczą subiektywnych przeżyć, inne treści, jeszcze inne koncentrują się na aspektach pedagogiczno – dydaktycznych, itd.</p>
13	Podział zadań do obserwacji.	<p>Nadmiar informacji wielu środków stwarza problemy na lekcjach i w czasie zajęć formacyjnych, ponieważ powoduje przeciążenie uczestników. Nie są w stanie ich z2-miętać,</p> <p>Metodycznie wskazany jest tutaj przydział zadań do obserwacji: zgromadzeni zostają podzieleni na małe grupy, z których poszczególne podgrupy kierują uwagę tylko na określone aspekty. Stwierdzono, że ten sposób relatywnie mało informacji nie jest wychwytywanych i że ujawnia się dużo punktów widzenia.</p> <p>Po projekcji odbywa się dyskusja w grupach; po ok. 15 - 30 minutach zostaje ona kontynuowana na plenum. Przy tej metodzie ważne jest, ażeby nauczyciel lub wykładowca sformułował odpowiednie zadanie dla podgrup. Muszą one być wyraźnie sprecyzowane,</p>
14	Dyskusja: argumenty za i przeciw.	<p>Metoda ta jest najbardziej pomocna tam, gdzie środki AV przedstawiają różne punkty widzenia i wywołują kontrowersje. Już przed prezentacją zgromadzeni zostają z2-na dwie grupy: jedna grupa szuka argumentów, które można by skierować przeciw wymowie filmu; natomiast druga szuka racji, które wspierałyby przesłanie filmu. Prowadzący kieruje dyskusją.</p> <p>INNY WARIANT: Oprócz grup, które są za i przeciw, można stworzyć jeszcze trzecią grupę: wysłuchuje ona argumentów i racji obu grup i podejmuje na koniec własną decyzję. Decyzja ta musi być naturalnie uzasadniona. Jest to pewnego rodzaju orzeczenie sądowe.</p>

Lp	Metoda	Opis
15	Gra z podziałem na role.	<p>Gra z podziałem na role okazuje się niezawodna przede wszystkim wśród dzieci przedszkolnych, ze szkół podstawowych i wśród młodzieży. Warunkiem efektywnej gry jest chęć do uczestnictwa w zabawie. Przymusowa inscenizacja nie prowadzi do dobrych wyników.</p> <p>Zaletą gry z podziałem na role jest to, że uczestnicy mogą intensywniej identyfikować się z poszczególnymi osobami, sytuacjami i problemami. Poprzez grę jednostka może lepiej wczuć się w daną sytuację i przekazać swoje wrażenia. Uczestnicy zdobędą zrozumienie dla innych poglądów, zachowań i sytuacji życiowych. Prowadzić to może do polepszenia wzajemnych stosunków względnie do utwierdzenia własnego punktu widzenia.</p> <p>Gra z podziałem na role może być przeprowadzona na zakończenie projekcji, w celu pogłębienia i zakorzenienia przeżyć. Możliwe jest również przerwanie filmu w jego punkcie kulminacyjnym i kontynuowanie jego tematyki przez grę z podziałem na role. Dzięki temu uczestnicy mają okazję znaleźć własne rozwiązania. Przerwanie projekcji w punkcie kulminacyjnym wywołuje u niektórych uczestników niezadowolenie, ponieważ są przyzwyczajeni do oglądania filmu w całości – do czego przyczynia się przede wszystkim telewizja. Po zakończeniu gry można się zastanowić, czy uczestnicy zechcą jeszcze zobaczyć rozwiązanie w filmie.</p>
16	Zajęcia kreatywne (malowanie, modelowanie).	<p>Obie metody nadają się przede wszystkim do zastosowania wśród dzieci i młodzieży. Podczas, gdy dzieciom przedszkolnym można zaproponować po projekcji namalowanie ilustracji, to w przypadku uczniów będzie to historyjka obrazkowa (4 do 6 obrazków, sekwencja obrazów). Dzięki temu można szybko wywnioskować, co uczniowie zinterpretują jako punkt kulminacyjny, względnie czego nie zrozumieli. Jednocześnie poprzez własną kreatywność zostanie wywołany dystans do konsumpcji medialnej. Nastąpi przejście z receptywnej, konsumpcyjnej postawy w aktywną i kreatywną. Według tej zasady można również użyć plasteliny.</p>
17	Projekcja filmu wideo bez dźwięku.	<p>Uczestnicy powinni zastanowić się, o czym mogły ze sobą rozmawiać s2-awione w filmie osoby. Zwrócą w ten sposób większą uwagę na mimikę twarzy oraz na z2-rbalne zachowanie odtwórców ról i spróbują ich zrozumieć.</p> <p>Inna wersja tej metody może przebiegać w ten sposób, że zamiast dialogów wprowadzi się podkład muzyczny w celu podkreślenia atmosfery' w jakiej rozgrywają się wydarzenia filmu.</p> <p>Dialogi lub komentarz (czy też podkład muzyczny) powinny być przeanalizowane w grupach. Obok intensywnego rozważania tematyki, metoda ta umożliwia poznanie nowych możliwości wyrazu języka obrazów i przede wszystkim pozawerbalnych elementów komunikacji.</p>

Opracowanie: *Zuzanna Hołubowicz*

Podstawą opracowania był udział autorki w 100 godzinnym kursie *Media a duszpasterstwo. Kościelna praca medialna w Europie Środkowej i Wschodniej* zorganizowanym przez Steyl-Medien-München.